

Laura Mäkinen, Pinja Pusa, Heli Saikko, Venla Suominen

"Valokuvat toivat raskausajan mieleen"

Valokuvauksellinen teemapäivä Tyttöjen talon nuorille äideille

---

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö AMK

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö II

1.10.2013

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Laura Mäkinen, Pinja Pusa, Heli Saikko, Venla Suominen "Valokuvat toivat raskausajan mieleen" Valokuvauksellinen teemapäivä Tyttöjen talon nuorille äideille 26 sivua + 4 liitettä 1.10.2013
Tutkinto	kätilö AMK
Koulutusohjelma	hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	kätilötyön suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja	lehtori Pirjo Koski
<p>Kehittämistyömme on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun kätilötyön terveyden edistämisen osaamisjuonteen opintoja. Toteutimme työmme yhteistyössä Helsingin Tyttöjen talon kanssa. Tuimme nuorten äitien vanhemmuuden voimavaroja valokuvan keinoin. Tavoitteenamme oli tukea äitiyttä sekä tehdä äitiys ja siihen kasvaminen näkyväksi suunnittelemalla ja toteuttamalla Tyttöjen talolla teemapäivä nuorten äitien ryhmälle Voimauttava valokuva -menetelmää soveltaen.</p> <p>Teemapäivään 23.9.2013 osallistui neljä nuorta äitiä vauvojensa kanssa. Äidit toteuttivat kuvakollaasin raskaus- ja lapsivuodeajan kuvista, sekä teemapäivänä otetuista valokuvista. Äidit saivat suunnitella heistä otetut kuvat itse. Kävimme keskustelua äitiyteen kasvamisesta kuvakollaasin avulla.</p> <p>Arvioimme tavoitteita äitien ja ohjaajien palautelomakkeiden sekä itsearvioinnin avulla. Äidit kokivat päivän mukavaksi vaihteluksi ryhmän normaaliin toimintaan. Äidit kertoivat, että kuvat toivat mieleen raskausajan. Ohjaajien arvioinnin mukaan valokuvatyöskentelyä voisi hyödyntää heidän toiminnassaan pidemmällä aikavälillä.</p>	
Avainsanat	nuoret äidit, voimauttava valokuva, Tyttöjen talo

Authors	Laura Mäkinen, Pinja Pusa, Heli Saikko, Venla Suominen
Title	“The photos brought back memories of ” Photography theme day for young mothers at Tyttöjen talo
Number of Pages	26 pages + 4 appendices
Date	1 October 2013
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor	Pirjo Koski, Lecturer
<p>This development work is part of the Helsinki Metropolia University of Applied Sciences midwifery health promotion studies. We carried out our work in co-operation with Tyttöjen talo in Helsinki. We supported the young mothers' parenting resources by means of photography. Our goal was to support motherhood and make maternity visible by designing and implementing a theme day for a young mothers' group by applying the method of empowering photography.</p> <p>The theme day took place on September 23 2013, and four young mothers participated with their babies. Mothers made a collage of pregnancy and post-natal images, as well as the pictures taken on the theme day. Mothers designed the pictures themselves. We discussed themes such as growing to maternity by using the collages made by the mothers.</p> <p>We used feedback forms for the mothers and mentors as well as self-assessment to evaluate the goals of the project. Mothers reported that this kind of activity was pleasant and welcomed variation to the normal operation of the support group. Mothers reported that seeing the pictures brought the time of pregnancy back to mind. Evaluation of the mentors, suggested that this type of photography work could take advantage of their operations in the long term.</p>	
Keywords	young mothers, empowering photography, Tyttöjen talo

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Projektin tausta, tarve ja tavoitteet	2
3	Nuoret äidit	2
3.1	Nuoret äidit Suomessa	2
3.2	Äitiyteen kasvu	3
3.3	Nuorten äitien erityistuen tarve	4
4	Äitiyden tukeminen	5
4.1	Varhainen vuorovaikutus	5
4.2	Nuorten äitien vertaistukiryhmät	7
5	Valokuvaus	7
5.1	Voimauttava valokuva -menetelmä	7
5.2	Valokuvauksen ja valokuvien hyödyntäminen omassa projektissamme	10
6	Tyttöjen talo	11
6.1	Toiminta, työmuodot, arvot ja tavoitteet	11
6.2	Sukupuolisensitiivinen työote	12
6.3	Nuoret äidit -toiminta	13
7	Suunnitteluvaihe	13
8	Teemapäivän toteutus	14
8.1	Teemapäivän valmistelu ryhmän ja ohjaajien kanssa	14
8.2	Teemapäivän aloitus, valokuvaus ja kuvakollaasien rakentaminen	15
8.3	Valokuvien esittely ja läpikäynti	17
8.4	Teemapäivän pohdintaa	18
9	Arviointi	20
9.1	Itsearviointi	20
9.1.1	Suunnittelu	20
9.1.2	Toiminta teemapäivänä	21
9.2	Nuorten äitien arviointi	22
9.3	Nuoret äidit -toiminnan ohjaajien arviointi	22
10	Lopuksi	23
10.1	Eettisyys	23
10.2	Pohdinta	24
	Lähteet	26
	Liitteet	
	Liite 1. Projektin eteneminen ja aikataulu	
	Liite 2. Kutsukirje nuorille äideille	
	Liite 3. Arviointilomake nuorille äideille	
	Liite 4. Arviointilomake ohjaajille	

1 Johdanto

Nuoruus on siirtymävaihe lapsuuden ja aikuisuuden välillä, jonka aikana nuori kasvaa sekä fyysisesti että psyykkisesti. Se on aikaa, jolloin nuori etsii omaa identiteettiään ja seksuaalisuuttaan, opettelee ottamaan vastuuta omista teoistaan ja valinnoistaan sekä irtaantuu vanhemmistaan. Suurten nuoruuden kehitystehtävien kautta elämässä tulevat vähitellen ajankohtaisiksi ammatinvalinta, pois kotoa muuttaminen ja oman perheen perustaminen. (Väestöliitto 2013.)

Vanhemmuuteen kasvaminen on jonkinlainen haaste kaikille iästä riippumatta. Nuorille äideille vanhemmuuteen kasvaminen on erityisen haasteellista, koska he joutuvat samanaikaisesti kasvamaan sekä vanhemmiksi että aikuisiksi. Osa nuorista äideistä kaipaa tukea ja apua uuden elämänvaiheen ja haasteiden edessä. Nuoret äidit saattavat kuitenkin kokea itsensä ulkopuolisiksi kunnallisissa palveluissa, esimerkiksi neuvolan perhevalmennuksessa, ikänsä takia. Erityisesti nuorille vanhemmille suunnatuille palveluille olisi kysyntää, mutta palveluntarjoajia ei juuri ole.

Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminta on yksi esimerkki kolmannen sektorin palveluntarjoajasta, joka pyrkii tukemaan nuorten äitien vanhemmuutta muun muassa vertaistuen keinoin. Sosiaali- ja terveysministeriön Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma vuosille 2007–2010 määrittää seksuaali- ja lisääntymisterveyden lähi-vuosien tavoitteita ja toimenpiteitä Suomessa. Toimintaohjelmassa nostetaan nuorten palvelut esille erityisesti seksuaalikasvatuksen, raskauden ehkäisyn ja raskauden keskeytysten osalta, mutta siinä ei ole huomioitu nuorten äitien erityistarpeita, vaikka Suomessa on vuosittain noin 4000 alle 21-vuotiasta synnyttäjää. Nuorten äitien määrä on pysynyt jotakuinkin samansuuruisena samaan aikaan, kun synnyttäjien keski-ikä on vähitellen noussut. (Eischer - Tuppurainen 2011: 98–100, STM 2007.)

Kätilöt ovat seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntijoita. Tämä projekti tukee asiantuntijuuden kasvamista kätilöopinnoissa ja toteutuu kehittämistyönä yhteistyössä Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminnan kanssa. Haluamme huomioida nuorten äitien erityisyyden ja olla mukana nuorten äitien vanhemmuuden tukemisessa valokuvaprojektin avulla. Tavoitteenamme on tehdä äitiys ja siihen kasvaminen näkyväksi sekä auttaa nuoria äitejä tunnistamaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan äidiksi kasvamisen eri vaiheista.

2 Projektin tausta, tarve ja tavoitteet

Tyttöjen talolla on nuorille äideille suunnattua ohjattua ryhmätoimintaa. Vertaistuen lisäksi ryhmissä tuetaan vanhemmuutta. Nuoret äidit -toiminnan ohjaajat toivoivat meidän kehittävän Nuorten äitien ryhmän ohjaustoimintaa.

Tuemme teemapäivän avulla nuorten äitien voimavaroja valokuvan keinoin. Tavoitteenamme on tukea äitiyttä sekä tehdä äitiys ja siihen kasvaminen näkyväksi suunnitelmalla ja toteuttamalla Tyttöjen talolla voimauttavan valokuvauksen menetelmää soveltaen teemapäivä Nuorten äitien ryhmälle. Autamme menetelmän avulla nuoria äitejä tunnistamaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan äidiksi kasvamisen eri vaiheista. Tavoitteenamme on myös kehittää ohjausosaamistamme.

Tarkoitus

- Toteuttaa valokuvauksen teemapäivä Nuoret äidit -ryhmälle yhteistyössä Tyttöjen talon kanssa

Tavoitteet

- Äitiyden tukeminen tekemällä äitiyteen kasvu näkyväksi valokuvatyöskentelyn keinoin
- Äitiyteen kasvun eri vaiheisiin liittyvien tunteiden ja ajatusten tunnistaminen valokuvatyöskentelyn keinoin

3 Nuoret äidit

3.1 Nuoret äidit Suomessa

Tässä projektissa nuoret äidit -termiä käytettäessä tarkoitamme alle 21-vuotiaita äitejä, koska yhteistyökumppanimme Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminta on suunnattu alle 21-vuotiaille äideille. Vuonna 2011 Suomessa oli 59 385 synnytystä ja näistä alle 21-vuotiaita (mukana 21-vuotiaat) synnyttäjiä oli 6,6 % eli 3919 nuorta äitiä. Pääkaupunki-

seudulla nuorten äitien osuus on suhteessa hieman pienempi, vuonna 2011 4,6 %. Nuorten äitien määrä on niukasti laskusuuntainen, vielä vuonna 2000 nuorten äitien osuus synnyttäjistä oli koko maassa 8 % ja pääkaupunkiseudulla 5,6 %. (Vuori 2013.)

3.2 Äitiyteen kasvu

Äidiksi tuleminen käynnistää naisessa täysin uudenlaisia prosesseja ja naisen identiteetti kohtaa haasteita. Äidiksi tuleminen prosessiin kuuluu esimerkiksi fyysisiä kokemuksia vauvan ja äidin yhteydestä, jotka voivat vaihdella hyvästä olosta uupumukseen ja hämmennykseen. (Eischer - Tuppurainen 2011: 98–100.) Erityisesti suunnitteleman raskaus haastaa naista kasvuprosessiin. Nuorille äideille raskaus tulee useimmiten yllätyksenä. (Vuokola 2011: 77–81.)

Raskauteen ja äitiyteen valmistautumisessa on yksilöllisiä eroja. Osa lukee raskauteen ja lapsenhoitoon liittyviä oppaita raskausaikana ja pohtii omaa pärjäämistään äitinä. Aikuistuminen ja omaan kotiin muuttaminen voi myös olla osa valmistautumista. Osa nuorista äideistä luottaa itseensä ja pärjäämiseensä. He ajattelevat kasvavansa äitiyteen ajan myötä ja pärjäävänsä maalaisjärjellä eivätkä koe tarvetta erityiselle valmistautumiselle. Sosiaaliset suhteet toimivat äidiksi kasvamisessa merkittävimpänä voimavarana. Erityisesti vertaistuellalla on suuri rooli, varsinkin jos ystäväpiirissä tapahtuu muutoksia. (Vuokola 2011: 77–81.)

Oleellista niin aikuiseksi kuin äidiksi kasvamisessa on elämänmuutoksen hyväksyminen, tulevaisuuden ja omien tunteiden käsittely, sosiaalinen tuki sekä sopeutuminen uuteen elämänvaiheeseen. Suuret elämänmuutokset äitiyteen kasvun rinnalla tekevät kasvuprosessista haastavamman. Kasvuprosessi ei kuitenkaan ole välttämättä sen helpompi tai nopeampi vanhemmilla äideillä, vaan äidin persoonalla sekä halulla kasvaa ja kehittyä on suurempi vaikutus kuin iällä. Yksilöllinen vaihtelu on suurta ja sosiaalinen tuki merkityksellistä. Erityisesti vertaistuki edistää positiivista kasvua, yksinäisyys vaikeuttaa sitä. (Vuokola 2011: 77–81.)

Nuoret äidit kaipaavat muiden äitien tavoin tukea ja apua arkensa sujumiseen. He kokevat suurimpana voimavarana läheisensä, erityisesti puolionsa ja oman äidin. Käytännön tuen lisäksi myös muiden nuorten äitien antama vertaistuki koetaan merkitykselliseksi. Ilo lapsesta ja arjen hallinnasta auttaa jaksamaan. Yhteiskunnan tarjoamat

palvelut ja etuudet sekä ammatillinen tuki auttavat elämässä eteenpäin. (Särkiö 2002: 93–95.)

3.3 Nuorten äitien erityistuen tarve

Nuorten äitien erityistuen tarpeiden esiin tuominen on tärkeää, koska nuoret äidit ovat kaksoishaasteen edessä. Heidän täytyy samaan aikaan sekä aikuistua että kasvaa äitiyteen. Nuoret kaipaavatkin tukea ja keskusteluapua selviytyäkseen. Toisaalta äitiyteen ja aikuisuuteen kasvu tukevat toisiaan. Äitiys yleensä nopeuttaa aikuistumista. Nuoret kokevat muuttuvansa ja kasvavansa ihmisenä, he huomaavat äitiyden myötä olevansa kärsivällisempiä, rauhallisempia ja vastuuntuntoisempia sekä ottavansa muut ihmiset paremmin huomioon. (Vuokola 2011: 77–81.)

Nuoret äidit kokevat varttuneempia äitejä enemmän ristiriitaisia tunteita raskausaikana. Yhtäaikaiset elämänmuutokset, suunnittelematon raskaus, sosiaalisen tuen vähyyden ja vakiintumaton elämäntilanne aiheuttavat huolta. Nuoret äidit kokevat varttuneempia äitejä enemmän painetta ulkopuolisten ihmisten suhtautumisesta. Yleensä myös ystäväpiiri muuttuu raskausaikana eikä sosiaalinen verkosto ole yhtä laaja. (Vuokola 2011: 77–81.)

Myös äidit tarvitsevat hoivaa ja välittämistä. Erityisen tärkeää tämä on sellaisten äitien kohdalla, joiden hoivan ja välittämisen kokemukset omasta lapsuudestaan ovat puutteellisia. Kun nämä äidit saavat itse positiivisia välittämisen kokemuksia, he kykenevät olemaan itse lastaan kohtaan jaksavampia ja ovat herkempiä tunnistamaan lapsensa tarpeita. (Eischer - Tuppurainen 2011: 98–100.)

Joskus nuoret äidit kohtaavat hoitohenkilökunnan taholta asiatonta, loukkaavaa tai alentuvaa kohtelua. Sairaalasta tai neuvolasta saatavaa tietoa ei koeta riittäväksi. (Vuokola 2011: 77–81.) Erityisesti nuorille äideille suunnatuille palveluille on suuri tarve. Kannustava ja luotettava ympäristö tukee äitien uskoa omiin kykyihin. Vertaisryhmässä on mahdollisuus saada kohdennettua tietoa ja eväitä elämässä pärjäämiseen sekä kuulla muiden äitien kokemuksia.

4 Äitiyden tukeminen

4.1 Varhainen vuorovaikutus

Varhainen vuorovaikutus on lapsen kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana oleva suhde lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välillä. Varhainen vuorovaikutus rakentuu sekä lapsen että tämän vanhemman temperamentille sekä vanhemman herkkyydelle ja kyvykkyydelle vastata lapsen tarpeisiin. (Nurmiranta – Leppämäki – Horppu 2009:46). Vanhemman ja vauvan varhainen vuorovaikutus perustuu molemminpuoliseen säätelyyn ja vaihtoon. Vuorovaikutus ilmenee katseilla, eleillä, ilmeillä sekä ääntelyllä. Nämä toiminnot ja toisen osapuolen toimintojen täydentäminen muodostavat perustan vuorovaikutukselle. (Lyytinen – Korkikangas – Lyytinen 1998: 59.)

Vanhempi, joka herkästi aistii lapsen tarpeet, jäljittelee lapsensa kasvonilmeitä ja ääntelyitä, mikä johtaa siihen, että vauva alkaa jäljitellä vanhempansa toimintaa. Näin kumpikin osapuoli toimii aktiivisesti. Keskeisintä on vanhemman tulkinta lapsesta. Edellytyksenä on, että vanhempi näkee vauvan kommunikointiin kykenevänä, merkityksiä havaitsevana yksilönä. (Lyytinen ym. 1998: 60.)

Yksinkertaiset vuorovaikutuselementit kuten puhe, kasvonilmeet ja liikehdintä, hidas tempo ja toistuva rytmi edesauttavat kiintymyssuhteen muodostusta ja varhaista vuorovaikutusta. Monelle vanhemmalle nämä syntyvät luonnostaan, mikä viittaa biologisesti virittyneeseen ja intuitiiviseen vanhemmuuteen. (Lyytinen ym. 1998: 59–60.) Jos vanhempi ei oma-aloitteisesti vastaa vauvan viesteihin ja lähde mukaan vuorovaikutukseen, vanhempaa täytyy tukea varhaiseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa.

Lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välille syntyvää suhdetta kuvataan kiintymyssuhde-teorialla. Kun aikuinen johdonmukaisesti ja sensitiivisesti vastaa lapsen viesteihin, hän auttaa lasta vähitellen tunnistamaan omia tarpeitaan ja tunnetilojaan. Lapsi saa samalla myös kokemuksen siitä, että on hyväksyttävää ilmaista omia tunteita ja kokemuksia toisille, ja seuraukset ilmaisusta ovat myönteisiä. Hoitavan aikuisen sensitiivisyys tulee ilmi esimerkiksi päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa, kuten siinä kuinka hän reagoi jos vauva itkee ja miten hän tulkitsee lapsen viestejä, miten hän suhtautuu fyysiseen kontaktiin ja miten hän käyttäytyy esimerkiksi ruokintatilanteissa. Aikuisen sensitiiviseen käyttäytymiseen vaikuttaa taas hänen persoonalliset piirteensä, emotionaalinen tila,

esimerkiksi masennus, ja mahdollisen parisuhteen laatu. (Lyytinen ym. 1998: 61–62.) Vauvan kyvyt ja ominaisuudet, kuten alttius kommunikoida, vaikuttavat myös vanhemman toimintaan (Lyytinen ym. 1998: 64).

Lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen laadun on todettu ennakoivan lapsen myöhempää kehitystä. Turvallisen ja turvattoman kiintymyssuhteen välillä on todettu olevan eroja esimerkiksi siinä, kuinka lapset pärjäävät sosiaalisissa ja suorituskeskeisissä tilanteissa. (Lyytinen ym. 1998: 63.) Kognitiivisesta kehityksestä on havaittu, että vanhemman kyvyllä suunnata tarkkaavaisuuttaan ja tunnistaa lapsen tekemiä aloitteita ja tukea niitä, on myöhemmin vaikutusta lapsen kielen kehittymiseen, kuten kielen ymmärtämiseen ja sanavaraston laajuuteen. Voidaankin sanoa että tukirakenteen koko lapsen kehitykselle muodostaa varhainen vuorovaikutus. (Lyytinen ym. 1998: 64.)

Kiintymyssuhdeteorian pohjalta voi perustella varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen tärkeyttä. Joskus pelkkä vanhemman informoiminen vauvan vuorovaikutustaidoista ja -tarpeista riittää avaamaan vanhemman silmät varhaiselle vuorovaikutukselle. Malliopiminen ammattilaiselta tai vertaistukiryhmässä tukee vanhemman kykyä varhaiseen vuorovaikutukseen.

Terveystyöntekijän ammattilainen voi työssään tukea varhaista vuorovaikutusta erilaisilla menetelmillä. *Mielikuvavauvasta* keskusteleminen kuuluu raskausajan hoitotyöhön ja auttaa vanhemmuuden syntymistä. *Myönteisen vuorovaikutuksen vahvistamisella* korostetaan vanhemman lyhyitäkin vuorovaikutushetkiä vauvan kanssa sekä vauvan aktiivista hakeutumista kontaktiin kuten esimerkiksi hymyyn vastaaminen hymyillä, vanhemman kasvojen seuraaminen, vauvan rauhoittuminen vanhemman syliin. *Mallittamisen* avulla hoitaja näyttää omalla esimerkillään toimivan vuorovaikutuksen mallia esimerkiksi puhuessaan vauvalle ja käsitellessään vauvaa. *Vauvan äänenä toimiminen* voi havainnollistaa vanhemmalle vauvan tarpeita ja auttaa näkemään vauva vuorovaikuttavana tuntevana yksilönä. (Haarala – Honkanen – Mellin - Tervaskanto-Mäentausta 2008: 209–212.)

Tuemme teemapäivämme aikana nuorten äitien ja vauvojen varhaista vuorovaikutustayllä mainituilla tavoilla. Otamme vauvat aktiivisesti mukaan toimintaan, annamme positiivista palautetta vuorovaikutushetkestä ja mallitamme tapoja olla vauvan kanssa aidosti läsnä.

4.2 Nuorten äitien vertaistukiryhmät

Nuoret äidit kokevat saavansa vertaistukiryhmistä tukea omaan vanhemmuuteensa (Taylor ym. 2012: 258–271). Vertaistukiryhmä on nuorille äideille paikka, jossa he voivat puhua äitiyden ja elämäntilanteen herättämistä tunteista luottamuksellisessa ympäristössä ja saavat tukea toisilta. Samalla he rakentavat itsetuntoaan nuorina äiteinä. (Coker, Meyer, Smith, Price 2010: 220–229.)

Nuorille äideille suunnatussa toiminnassa on otettava huomioon heidän ikänsä ja kehitystasensa, kyky tiedonkäsittelyyn ja vastaanottamiseen, lääketieteellisen ja emotionaalisen tuen tarve sekä aika, jonka äiti on mukana ohjatussa toiminnassa. (Rickwood, Raphael, Pilgrim 2011: 3-5.)

Ryhmätyöskentelyn periaatteet on tehtävä ryhmälle selväksi ja osallistujien täytyy tietää ryhmän tarkoitus. Ryhmän säännöt ja odotukset ryhmätyöskentelylle täytyy asettaa toiminnan alussa. Ryhmässä korostuu turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri kokemusten jakamiseen. On tärkeää, että ryhmässä keskusteltavat aiheet nousevat ryhmän sisältä. Vetäjä on ohjaamassa ryhmän toimintaa, mutta toiminta on osallistujalähtöistä. (Taylor ym. 2012: 258–271.)

5 Valokuvaus

5.1 Voimauttava valokuva -menetelmä

Voimauttava valokuva on Miina Savolaisen kehittämä terapeuttisesti suuntautunut pedagoginen menetelmä, jonka avulla valokuvaa voidaan käyttää yksilön ja erilaisten ryhmien, kuten perheen ja työyhteisön, voimautumisprosessin aikaansaajana. Menetelmää on käytetty 2000-luvun alusta soveltaen useilla kasvatus-, hoito – ja terapeuttisen työn aloilla. (Savolainen 2009: 211, Savolainen 2008.) Valokuvia ja valokuvaamista käytetään menetelmässä välineinä vuorovaikutussuhteiden parantamiseen, tunnepitoisten, hajanaisten ja abstraktien asioiden selkeyttämiseen, voimavarojen vahvistamiseen sekä oman minän tai yhteisön toiminnan kehittämiseen ja reflektointiin (Savolainen 2009: 211.)

Valokuvat ovat yksi konkreettinen väline, jolla me rakennamme identiteettiämme. Voimauttava valokuva menetelmässä kuvattava saa tehdä itsestään näkyväksi esimerkiksi puolia, jotka eivät ole päässeet esille arkirooleissa, joihin vaikuttavat toisen ihmisten tarpeet ja odotukset. (Eischen ym. 2011: 86–89.) Valokuvaustilanteessa syntyvän vuorovaikutuksen ja omakuvaprosessin lisäksi hyödynnetään sekä elämäntarinallista albumikuvamateriaalia että arkielämän ajankohtaisten teemojen tavoitteellista kuvaamista. Valokuvaamisen ja valokuvien avulla tutkitaan elämäntarinoita, perhesuhteita ja oman persoonan erilaisia puolia sekä rooleja, ja tehdään näkyväksi sellaisia eri elämäntarinoihin liittyviä teemoja, joita halutaan vahvistaa. Valokuvien käyttö auttaa selkeyttämään tunnepitoisia ja hajanaisia asioita sekä löytämään piiloon jääneitä voimavaroja (Savolainen 2008.)

Voimautumisen keskeinen lähtökohta on, että voimautuminen lähtee aina yksilöstä itsestään. Toista ihmistä ei voi voimauttaa, tämä on keskeistä kaikessa auttamistyössä. Voimautumiseen vaikuttavat kuitenkin toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet. Kun edellä mainitut eivät uhkaa ihmisen tasavertaisuutta tai itsemääräämisoikeutta, on voimautuminen mahdollista. Voimauttavan valokuvan menetelmässä valokuva-prosessilla luodaan tila, jotta nämä ehdot toteutuvat yksilön vuorovaikutussuhteissa. Tällöin hän voi kokea tulevansa nähdyksi kokonaisena ihmisenä, jolla on puolensa ja tarpeensa. Menetelmässä valokuvaustilanteesta puretaan kuvaajan valta ja rakennetaan vuorovaikutustilanteesta dialoginen. Yksilöllä itsellään on oikeus valita, minkälaisilla kuvilla hän haluaa itseään ja elämäänsä määritellä. (Savolainen 2009: 212, Savolainen 2008.)

Valokuvausprosessin kuluessa pohditaan arvokkaita ja merkityksellisiä teemoja. Työskentely vahvistaa yksilön kokemusta nähdyksi tulemisesta kokonaisena sekä moniulotteisena itsenään. Menetelmän sisältävän tasavertaisuuden edellytys tarkoittaa sitä, että jokaisen joka haluaa käyttää valokuvaa voimauttavasti toisten kanssa, on ensin koettava se omakohtaisesti. On tärkeää tietää, millaisia tunteita kameran edessä oleminen, omakuvan kohtaaminen ja arkielämän valokuvat voivat herättää. Oman kokemuksen avulla voi suhtautua toisen ihmisen ainutlaatuiseseen kokemukseen herkästi ja kunnioittavasti. Valokuva, joka näyttää toiselle neutraalilta, voi toiselle merkitä ihmisen suurinta iloa tai surua. (Savolainen 2008.)

Menetelmässä hyödynnetään neljää eri näkökulmaa: albumikuvat, valokuvaustilanteen vuorovaikutus, arkielämän teemojen kuvaaminen ja omakuva. Voimauttavissa valoku-

vaprojekteissa käytetään yleensä näitä neljää lähestymistapaa limittäin. (Savolainen 2009: 217.)

Albumityöskentely tarkoittaa kaikkea kuvamateriaalia, mitä elämän varrelta on kertynyt. Kuvien avulla tarkastellaan yksilön elämässään ajankohtaiseksi kokemia teemoja ja hahmotetaan kokonaisuuksia, joiden avulla voidaan jäsentää uudella tavalla todellisuutta ja nostaa esiin voimavaroja. Valokuvat tuovat esiin tulkintoja esimerkiksi ihmissuhteista, omasta itsestä, elämän alueista ja tapahtumista, jotka auttavat vahvistamaan ja ymmärtämään ihmissuhteita ja omaa itseä. (Savolainen 2009: 217–218.)

Valokuvaustilanteen vuorovaikutuksella tarkoitetaan kuvaushetkissä syntyvää dialogista vuorovaikutusta. Kuvaustilanteessa on kysymys dialogisuudesta ja luottamuksesta. Jotta valokuvaustilanteesta rakentuu voimauttava, on kuvaajan valtaa rajattava ja käännettävä kuvan päähenkilön vallaksi määritellä itseään. Voimauttavassa valokuvauksessa kuvaajan on suostuttava siihen, että hän ei voi tuntea edes läheisen ihmisen tarpeita valmiiksi, vaan hänen on keskityttävä näkemään kuvaamansa ihmisen tunnetasolla ja kuuntelemaan, miten hän haluaa tulla nähdyksi. (Savolainen 2009: 218.)

Omakuvien avulla voimauttavan valokuvan menetelmässä tutkitaan omia erilaisia rooleja, puolia ja tunteita sekä opetellaan katsomaan itseä hyväksyvämmiin. Omakuvilla tarkoitetaan kaikkea ihmisestä itsestään symbolisesti tai konkreettisesti esittäviä valokuvia, joista yksilö tunnistaa jotain olennaista itsestään ja joita hän itse pitää omakuvinaan. Rakentaessaan tietoisesti omakuvaa yksilö joutuu pohtimaan, millaisen valokuvan haluaa itsestään ottaa sekä mitä puolia itsestään haluaa vahvistaa ja tuoda esille. (Savolainen 2009: 220.)

Arjen teemojen tavoitteellinen kuvaaminen merkitsee sekä elämän ajankohtaisten ja voimavaroja syövien asioiden työstämistä että voimaa ja iloa tuovien asioiden vahvistamista valokuvaamalla. Kuvilla voidaan vahvistaa haluttuja rakentavia näkökulmia. Samalla voimauttaviin valokuvausprojekteihin liittyy kuvaustilanteen lähentävä vuorovaikutus ja mahdollisuus tehdä näkyväksi tärkeitä asioita. Yleensä voimauttavat valokuvausprojektit voivat liittyä ajankohtaisiin perhetilanteisiin. Kuvausprojektit antavat myös tilaa luovuudelle ja intuitiolle, mutta niissä on aina myös mukana tavoitteellisuus. (Savolainen 2009: 222.)

5.2 Valokuvauksen ja valokuvien hyödyntäminen omassa projektissamme

Projektissamme hyödynnämme Voimauttava valokuvaus -menetelmän neljää eri näkökulmaa: albumikuvat, valokuvaustilanteen vuorovaikutus, arkielämän teemojen kuvaaminen ja omakuva. Käytettävissä olevan ajan vähyyden takia käytämme Voimauttava valokuvaus-menetelmää soveltaen. Tarpeeksi luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luominen projektiin annetussa ajassa ei mielestämme ole mahdollista.

Otamme teemapäivänä valokuvia, mutta hyödynnämme valokuvaustilanteessa otettavien valokuvien lisäksi äitien itse ottamia kuvia raskaus- ja lapsivuodeajalta. Käyttämällä eri tilanteissa ja eri aikoina otettuja kuvia äitiyden kasvun kaari tehdään näkyväksi. Myös perhesuhteiden esiintuominen kuvien avulla on mahdollista.

Vuorovaikutus valokuvaushetkellä on merkittävä osa prosessia. Kuvattavalla on valta ja vapaus valokuvan rakentamisessa ja itselle tärkeiden asioiden korostamisessa. Hyödynnämme sekä omakuvan että arkielämän teemojen näkökulmia. Kuvien avulla voimme vahvistaa voimaa ja iloa tuovia asioita sekä äitiyttä rakentavia näkökulmia.

Äitiyteen kasvu alkaa jo raskausaikana. Valokuvat, joita ryhmämme äidit ovat ottaneet, ja valokuva jonka otamme heistä vielä ryhmäkerralla, todentavat äitiyteen kasvua. Kuvat voivat kertoa äitiyden arvokkuudesta, äidin ja lapsen suhteesta sekä äitiydestä vauva-arjessa.

Äidit rakentavat kuvista kuvakollaasin, tarinan siitä kuinka heistä tuli äiti. He tuovat kuvilla äitiydestään jonkin näkökulman esille, jonka haluavat tehdä näkyväksi. Haluamme luoda sallivan ja kunnioittavan ilmapiirin, jossa äideillä on mahdollisuus tuoda esille kaikenlaisia tunteita. Yhdessä äitien kanssa voimme miettiä, mistä äidit saavat tarvittavan avun ja tuen, mitkä ovat heidän voimavarojaan ja tukiverkostonsa. Toivomme, että yhteiskuvissa näyttäytyy äidin ja vauvan suhteen läheisyys, vastavuoroisuus ja vuorovaikutus. Positiivisen palautteen avulla voimme tukea myönteistä vuorovaikutusta äidin ja vauvan välillä.

6 Tyttöjen talo

6.1 Toiminta, työmuodot, arvot ja tavoitteet

Tyttöjen talo on sukupuolisensitiivisen tyttötyön rekisteröity tavaramerkki. Ensimmäinen Tyttöjen talo perustettiin Helsinkiin vuonna 1999, sittemmin Tyttöjen taloja on perustettu Kuopioon, Ouluun, Tampereelle ja Turkuun. Tyttöjen taloja ylläpitävät paikalliset settlementtilyhdistykset. (Tyttöjen talo 2013.)

Helsingin Tyttöjen talo on Kalliolan nuorten, Settlementtinuorten liiton sekä Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen kumppanuustalo, jossa tuetaan 12–28 -vuotiaita tyttöjä ja nuoria naisia kasvamaan omannäköisiksi, voimaantuneiksi naisiksi. Talon arvoihin kuuluvat ihmisen arvokas kohtaaminen, yhteisöllisyys ja usko ihmisen omiin voimavaroihin. Tyttöjen talon nuorisotyötä on kehitetty ja kehitetään edelleen vastamaan aina ajankohtaisiin tyttöjen tuen tarpeisiin. Talossa käytettäviä työmuotoja ovat esimerkiksi voimauttava valokuvaus, monikulttuurinen tyttötyö, luova kirjoittaminen, vuorovaikutteiset tyttöryhmät, yksilötyö sekä avoin toiminta. Tyttöjen talo tekee yhteistyötä kaupungin nuoriso-, sosiaali-, terveys- ja koulutointen sekä nuoriso- ja sosiaalityötä tekevien kansalaisjärjestöjen kanssa. Helsingin tyttöjen talossa työskentelee tällä hetkellä päätoimisesti 10 työntekijää. (Eischen ym. 2011: 6-7, 12–14, Tyttöjen talo 2013.)

Erilaisissa avoimissa ja suljetuissa ryhmissä työntekijät rakentavat taitavasti yhteisöllisyyttä, joka helpottaa yksittäisten tyttöjen liittymistä toimintaan. Talolla käyvät tytöt pitävät Tyttöjen taloa paikkana, jossa on omaa tilaa, mahdollisuus pohtia elämän suuria ja pieniä kysymyksiä, ja jossa tytöt voivat tuntea olevansa ainutlaatuisia ja arvokkaita. Tyttöjen talo tarjoaa myös arkista apua esimerkiksi läksyissä, asunnonhaussa ja erilaisien kaavakkeiden täyttämässä. (Eischer - Tuppurainen 2011: 6-7.) Tyttöjen talo ei ole vain tytöille suunnattu ”nuorisotila”. Tyttöjen talolla tuetaan tyttöjä löytämään omia voimavarojaan ja arvostamaan itseään ja naiseuttaan. Kaikessa Tyttöjen talon toiminnassa on sukupuolisensitiivinen työote. (Eischer - Tuppurainen 2011: 12.)

Tyttöjen talon arvoja ovat yhteisöllisyys, erilaisuuden hyväksyminen, yksilön kunnioittaminen ja luottamus hänen voimavariohinsa, kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus, paikallisuus sekä sitoutuminen heikommassa asemassa olevan ihmisen tilanteen parantami-

seen. Toiminnalla on haluttu tavoittaa erityisesti tyttöjä, jotka tarvitsevat erityistä tukea, joilla on esimerkiksi riski pudota toimeentuloon ja joilla on elämänhallinnan vaikeuksia tai muuten eri syistä vahva aikuisen tuen tarve. Tyttöjen talon toiminnassa onkin sekä nuorisotyön, erityisnuorisotyön että sosiaalityön piirteitä. Tyttöjen talo tarjoaa lisäksi ”poikavapaat” tilat, joissa tyttö voi tutkistella omaa naiseuttaan ja etsiä omaa identiteettiään. Tyttöjen talo tarjoaa siis tyttöjen erilaisista tarpeista lähtevää avointa toimintaa, erilaisia tyttöryhmiä, sekä seksuaalikasvatusta. Avoin toiminta toimii ”matalankynnyksen paikkana” ja on hyvä linkki Tyttöjen talon muihin toimintoihin. Erilaisia suljettuja ryhmiä Tyttöjen talolla perustetaan kävijäkunnan erilaisten tarpeiden mukaan esimerkiksi syömishäiriöisille, aroille ja ujoille tytöille, aggressiivisille tytöille, nuorille äideille sekä maahanmuuttajatyöille. Tyttöjen talolla voi myös keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista Pop In -vastaanotolla. Tyttöjen talo itsessään on viihtyisä ja kodinomainen tila, joka jo itsessään viestittää tytöille heidän olevan tärkeitä. (Eischen ym. 2011: 12–14.) Tyttöjen talon tavoite on kulkea tytön rinnalla antaen tukea, neuvoa ja ohjausta. Kun tyttö on siihen valmis, tyttöjen talo tukee häntä löytämään uusia yhteisöjä ja jatkamaan matkaansa. Tavoitteena tyttöjen talolla onkin viime kädessä tehdä itsensä tarpeettomaksi. (Eischen ym. 2011: 15.)

6.2 Sukupuolisensitiivinen työote

Tyttöjen talolla toteutetaan sukupuolisensitiivistä työtettä. Omaan sukupuoleen identifioutuminen on tärkeä osa tervettä kasvua. Naiseksi ja mieheksi kasvaminen on monin tavoin erilainen prosessi, ja siksi Tyttöjen talolla painotetaan tyttöjen ja naisten olemisen tavan, elämän kipukohtien ja voimaantumisen tapojen sukupuolisidonnaisuutta. Tällöin nuoria tuetaan löytämään omannäköisensä naiseus moninaisten mallien ja vaihtoehtojen joukosta. Sukupuoli on tytön identiteetin tärkeä osa, jota ei saa piilottaa. (Eischen ym. 2011:15.)

Tyttöjen talon toiminta pyrkii tukemaan tyttöjen ja nuorten naisten kasvamista voimaantuneiksi ja itsensä näköisiksi naisiksi, sekä tukemaan heidän omanarvontuntoaan, itsetuntoaan ja hyvinvointiaan. Ihmisen kasvuun kuuluu olennaisena osana elämän erilaiset kriisit, joissa Tyttöjen talon työntekijät pyrkivät kulkemaan tyttöjen rinnalla. (Eischen ym. 2011: 46–47.)

6.3 Nuoret äidit -toiminta

Tyttöjen talon nuoret äidit ovat usein keskellä haasteellista ja yksinäistä arkea, edellä mainittujen prosessien sekä aikuistumiseen kuuluvien paineiden takia. Monet heistä ovat myös yksinhuoltajia, ja omien vanhempien ja sukulaisten tuki saattaa olla vähäistä. Kun Tyttöjen talon nuorilta äideiltä kysytään, onko heillä muita paikkoja joista saisivat tukea, he vastaavat usein, ettei ole. Esimerkiksi asukaspuistojen tai muiden äititoimintojen äideistä tytöt kokevat poikkeavansa niin suuresti nuoren ikänsä vuoksi, etteivät koe oloaan useinkaan niissä hyväksi. (Eischer - Tuppurainen 2011: 98–100.)

Tyttöjen talo vastaa nuorten äitien tuen ja avun tarpeeseen. Nuoret äidit -toiminta koostuu suljetuista alle 21-vuotiaille tarkoitetuista odottaja- ja äitiryhmistä, avoimesta äitiryhmästä, teemaryhmistä ja yksilötoiminnasta. Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminnassa keskitytään rakentamaan nuorille äideille positiivinen kuva itsestään äitinä. Heitä tuetaan löytämään voimavaroja äitiyteen ja löytämään omanlaisensa tapa olla äiti. Nuoret raskaana olevat naiset hakeutuvat suljettuun ryhmätoimintaan ottamalla itse yhteyttä Tyttöjen taloon tai he tulevat neuvolan tai sosiaalitoimen ohjaamina. Ryhmät muodostetaan 3-8 odottajasta laskettujen aikojen perusteella ja ne kokoontuvat säännöllisesti kerran viikossa raskauden alusta aina siihen asti, kun vauvat ovat noin 6 kuukautta vanhoja. Ryhmään osallistuminen vaatii sitoutumista tapaamisiin sekä ehdotonta vaihtolovelvollisuutta ryhmässä esiin tulleista asioista. Ryhmäkokoontumisiin osallistuu kaksi Nuoret äidit -toiminnan ohjaajaa, jotka vastaavat kaikesta Nuoret äidit -toiminnasta. (Eischer - Tuppurainen 2011: 98–100, Tyttöjen talo 2013, Teperi - Villanen-Juvakka 2013).

7 Suunnitteluvaihe

Projektimme käynnistyi huhtikuun puolivälissä kehittämistyöaiheiden valinnalla. Kokoonnuimme projektimme aikana pienryhmän kesken useaan otteeseen suunnittelemaan toteutusta (liite1). Tapasimme Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminnan ohjaajat kertaalleen suunnittelupalaverin merkeissä huhtikuussa 2013. Ohjaajat kertoivat Talon periaatteista, nuorille äideille järjestetystä toiminnasta sekä ohjaajien toiveista kehittämistyölle. Jatkoimme yhteistyötä sähköpostitse hyväksyttämällä suunnitelmamme. Ohjaajilta saamamme positiivinen palaute auttoi projektin hyvään alkun.

Pohdimme pienryhmässämme sopivaa lähestymistapaa projektille. Koimme nuorten äitien voimaantumisen tärkeänä ja tavoittelemisen arvoisena haasteena. Yksi ryhmämme jäsen ehdotti menetelmäksi voimauttavaa valokuvausta. Tutustuimme menetelmään ja koimme sen hyväksi lähestymistavaksi. Aluksi suunnittelimme käyttävämme projektissamme voimauttava valokuvaus -menetelmää tarkasti, mutta pian ymmärsimme, että aikaresurssit eivät riitä tähän. Päätimme muokata ajatusta siten, että ohjaamme äitejä ottamaan itsestään valokuvia raskausaikana, lapsen syntymän aikana sekä syntymän jälkeen eri vuodenaikojen näkyessä kuvissa.

Suunnittelimme menevämmen tapaamaan raskaana olevien äitien ryhmää toukokuussa 2013, jolloin kertoisimme työstämme ja antaisimme ohjeita valokuvien ottamiseen. Syksyllä 2013 oli tarkoitus pitää äiti-vauvaryhmäkerta, johon äidit ottaisivat kuvia mukaan ja yhdessä ottaisimme vielä yhden kuvan äidistä vauvan kanssa. Tarkoituksenamme oli, että äidit voisivat valokuvien kautta jäsentää konkreettisella tavalla äidiksi kasvamisen eri vaiheita.

Lähtökohtana pidimme, että äidit saisivat itse suunnitella ottamansa kuvat ja rakentaa niistä sellaisia kuin haluavat. Kuvissa voisi mielellään näkyä eri vuodenajat ja ne liittyisivät äiti-lapsiteemaan. Tulostaisimme valokuvat ja äidit saisivat itse askarrella niistä kuvakollaasin itselleen muistoksi.

Projektimme toteutus vaatii äitien läsnäoloa ja aktiivista osallistumista toimintaan. Oletamme äitien olevan kiinnostuneita, koska he ovat itse hakeutuneet ryhmätoimintaan mukaan. Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminnan ohjaajien mukaan äidit sitoutuvat ryhmätapaamisiin hyvin ja ottavat kaiken toiminnan positiivisella asenteella vastaan.

8 Teemapäivän toteutus

8.1 Teemapäivän valmistelu ryhmän ja ohjaajien kanssa

Tapasimme kaksi raskaana olevien äitien ryhmää 16.5.2013, jolloin esittelimme itsemme ja kehittämistyön. Paikalla tapaamisessa oli neljä äitiä sekä kolme ohjaajaa. Tässä vaiheessa ryhmiin kuului 6 äitiä. Ryhmien ohjaajat lupasivat kertoa kahdelle poissa

olleelle äidille sekä ryhmään mahdollisesti syksyllä liittyville äideille ohjeet kuvien ottamisesta. Kerroimme työstämme ja annoimme ohjeita kevään ja kesän valokuvien ottamiseen. Innostimme äitejä tuomaan esille kuvissa sen hetken tunnetiloja ja elämänvaihetta. Kerroimme heille etukäteen, että tulemme syksyn tapaamisessa keskustelemaan keväällä ja kesällä otetuista kuvista, kuvaushetkestä sekä kuvien katselun herättämistä tunteista. Sovimme tapaamisessa Nuoret äidit -toiminnan ohjaajien kanssa, että Tyttöjen talo tarjoaa projektin toteuttamiseen tilat, askartelutarvikkeet ja valokuvapaperia ja tulostimen kuvia varten sekä välipalatarjoilun.

Alkusyksystä lähetimme sähköpostilla teemapäivästä kutsukirjeen (liite 2) Tyttöjen talon ohjaajille nuorille äideille annettavaksi. Kävimme teemapäivää edeltävällä viikolla Tyttöjen talolla sopimassa käytännön järjestelyistä. Kuulimme tuolloin ohjaajilta, että nuorten äitien ryhmissä kävijämäärät olivat aiempaa pienemmät ja ryhmiin sitoutuminen oli ollut vähäisempää. Emme tämän vuoksi tienneet tarkkaa osallistujamäärää teemapäiväämme, arvioimme 3-10 äidin tulevan paikalle.

8.2 Teemapäivän aloitus, valokuvaus ja kuvakollaasien rakentaminen

Teemapäivänä 23.9.2013 olimme suunnitelleet jakautuvamme pienryhmiin esittelykierroksen sekä päivän kulun esittelyn jälkeen. Pienryhmät muodostuisivat ohjaavasta opiskelijasta sekä muutamasta äidistä. Näissä pienryhmissä kävisimme lävitse äitien tuomia kuvia raskausajalta, synnytyksen yhteydessä sekä lapsen syntymän jälkeen, ottaisimme kuvat ja askartelisimme kollaasit. Tarkoituksena olisi pohtia yhdessä, miltä kuvat näyttävät, mitä kuvat kertovat ja minkälaisia tunteita kuvien ottoon liittyi. Lopuksi kokoontuisimme yhteen koko ryhmän kanssa, esittelisimme tuotokset ja keskustelisimme kaikki yhdessä.

Kaksi äitiä saapui sovittuna aikana Tyttöjen talolle, joten luovuimme heti alussa pienryhmätoiminnasta. Sovimme, että otamme kuvat kahdestaan äitien kanssa ja käymme pienryhmiin suunnitellun keskustelun opiskelijaohjaajan kanssa sekä lopuksi yhteisesti. Suunnitelmamme muuttuivat edelleen kuvien tulostamisen osalta. Värimusteen puuttumisen takia emme pystyneet tulostamaan äitien muistitikulla tuomia kuvia emmekä päivän aikana otettuja kuvia Tyttöjen talolla, vaan teetimme kuvat läheisessä valokuvausliikkeessä. Myös päivän aikataulutus muuttui, kun kaksi äitiä tuli paikalle myöhäs-

sä. Onneksi pystyimme huomioimaan myös myöhemmin mukaan tulleet äidit, eikä tilavarauksen tai aikataulun venyminen muodostunut ongelmaksi.

Äidit saivat ideoida vapaasti teemapäivänä otettavan kuvan. Kaikki kuvakulmista ja ilmeistä lähtien oli äitien päätäntävällässä. Tarkoituksena oli saada kuvista äitien näköiset ja heidän makunsa mukaiset. Äitien toiveiden mukaisesti siirryimme yhden äidin kanssa ottamaan kuvia ulos ja muiden kanssa hyödynsimme Tyttöjen talon eritavoin sisustettuja huoneita. Otimme kuvia niin kauan, että äidit olivat tyytyväisiä otoksiin. Otimme kuvia äideistä vauvojen kanssa, pelkistä vauvoista sekä muutaman kaverikuvan, joissa kaksi äitiä poseerasi vauvojensa kanssa.

Yksi äiti saapui tunnin myöhässä. Äidillä ei ollut mukana kuvia raskausajalta, mutta hänellä oli puhelimesta paljonkin kuvia raskausajalta ja vauvasta. Kehotimme äitiä valitsemaan niistä kuvat jotka hän haluaisi käyttää työssä. Äidillä kuitenkin kesti kuvien valitsemisessa hyvin kauan ja hän olisi halunnut valita todella monta kuvaa. Äitiä joutui hoputtamaan valitsemisessa, koska olimme myöhässä aikataulusta. Äidille oli myös hyvin tarkkaa, miltä hän näytti kuvissa ja hän halusi vielä viimeistellä hiuksensa ja pukea lapselle valitun asun päälle. Äiti toi kuvaushetkessä esille taiteellisuutensa ja sen, että hänellä oli hyvin tarkka visio siitä, missä kuvat otettiin, mistä kuvakulmasta ja mitä taustalla sai näkyä. Otimme hänestä paljon erilaisia kuvia, joissa hän piti vauvaa sylissä ja vieressään. Hän halusi myös muutaman kuvan pelkästään vauvasta. Kuvaustilanteessakin äidille täytyi lopulta sanoa, että kuvaukseen varattu aika on loppu eikä enempää kuvia ehditä ottaa. Teetettäviä kuvia valitessakin äitiä piti lopulta ohjata, koska aikataulu ei antanut enää tilaa toiminnan viivyttämiselle.

Yksi äideistä valitsi kuvat otettavaksi ulkona ja kuvien ottoon käytettiin aikaa tunti. Äiti toivoi, että kuvissa näkyisi vettä ja luontoa. Otimme kuvia äidistä ja vauvasta veden äärellä, sekä puistossa, jossa oli vehreitä puita ja vihreää nurmikkoa. Äidillä oli selkeä visio kuvista. Hän toivoi, että sekä äiti että vauva katsoivat kameraan hymyillen. Alkuun vauva ei hymyillyt, mutta viimeiseksi kuvatussa tilanteessa vauvasta saatiin hymyileviä kuvia. Äidillä oli kuvissa huivi päässään ja lopuksi hän toivoi vielä kuvia, joissa hänellä oli päällään abaya. Kuvien oton lomassa äiti kertoi oma-aloitteisesti perhetilanteestaan. Äiti kertoi tulleensa teemapäivään kuvien takia. Hän oli käynyt Tyttöjen talolla viimeksi huhtikuussa.

Sillä aikaa kun valokuvat olivat liikkeessä kehitettävänä, ohjasimme äitejä aloittamaan kollaasin askartelun aamupäivällä kehitetyistä kuvista. Tarjolla oli erilaisia aikakauslehtiä, kartonkeja, maaleja, tusseja, liituja, kankaita ja muita askarteluvälineitä, joita hyödyntämällä äidit saivat rakentaa mielensä mukaan omannäköisensä kollaasin. Yksi äideistä ei halunnut askarrella, koska ei kertomansa mukaan pidä askartelusta. Tämä äiti kertoi haluavansa laittaa kuvat kotona lasikehyksiin. Kannustimme äitiä kuitenkin menemään muiden äitien kanssa askarteluhuoneeseen. Muut äidit alkoivat heti visioida kuvien yhdistämistä askarteluvälineisiin. Äideistä kaksi oli tuonut kuvia etukäteen ja he aloittivat askartelun niistä. Uusien kuvien valmistuttua äidit jatkoivat kollaasien työstämistä. Askartelun lomassa keskustelimme äitien kanssa raskausajasta, synnytyksestä ja vauvan tulosta kotiin. Keskustelimme, miten äidit ovat muuttuneet raskausajasta verrattuna nykyhetkeen. Kollaasin rakentamisen tarkoituksena oli saada äidit hahmotamaan kokemuksiaan ja tunteitaan. Askartelutuokion tunnelma oli positiivinen ja välitön, ja kannustimme äitejä käyttämään mielikuvitustaan.

8.3 Valokuvien esittely ja läpikäynti

Kollaaseiden valmistuttua siirryimme yhteiseen tilaan, jossa keskustelimme yleisesti päivän kulusta. Tämän jälkeen jokainen äiti sai esitellä tekemänsä kollaasin. Esitimme kysymyksiä äidille liittyen kuviin ja tunnelmiin, mitä kuvanottohetkelle oli. Ensimmäisessä kollaasissa oli kuvia raskausajalta, sekä kesältä vauvan kanssa. Kuvansa esitellyt äiti kertoi, miten oli kauan suunnitellut ottavansa kuvan raskausvatsastaan ennen synnytystä. Hän oli suunnitellut kuvansa tarkoin ja valinnut erityisen kauniin kuvauspaikan. Kuvanottohetkeksi oli valikoitunut alkukesän päivä noin viikko ennen synnytystä. Kuvissa äiti piteli herkästi, mutta ylpeästi vatsaansa. Hän koki, että kuvasta oli kulunut ikuisuus, vaikka todellisuudessa kuva oli otettu vajaa 4 kuukautta aiemmin.

Toinen kollaasi oli kaksiosainen ja siinä oli myös kuva ennen synnytystä, muutama kuva vastasyntyneestä vauvasta sekä teemapäivänä otetut kuvat. Äiti totesi spontaanisti näyttävänsä iloisemmalta nyt kuin raskaana ollessa verratessaan aiemmin otettuja kuvia teemapäivän kuviin. Hän kertoi, ettei ollut nauttinut raskausajasta eikä vartalo tuolloin tuntunut omalta. Teemapäivän kuvissa äiti hymyili onnellisesti ja oli vapautunut. Kolmantena esitellyn kollaasin tekeminen jäi kesken, mutta äiti esitteli keskeneräisen työnsä. Äiti sai tapahtumapäivän jälkeen kotiin vietäväksi haluamansa askartelutarvikkeet, jotta sai viimeistellä työnsä kotona. Keskeneräisessä kollaasissa oli vain kuvaus-

päivänä otettuja kuvia. Äiti kuvaili materiaalivalintojaan ja toi esille mieltymyksensä taiteelliseen työskentelyyn, jota nyt sai toteuttaa. Hän oli valinnut yhteiskuvan itsestään ja vauvasta, jossa hän katsoi vauvaan, sekä vauvasta otetun kuvan. Äiti kertoi, että viimeisen kuukauden aikana he ovat vauvan kanssa oppineet yhteisen päivärytmin. Tätä ennen vauva itki paljon. Äiti kertoi asuvansa lapsuuden kodissaan ja saavansa paljon vauvanhoitoapua sisareltaan.

Äiti, joka ei tehnyt kuvistaan kollaasia, esitteli neljä kuvaa, jotka oli otettu ulkona. Äiti kertoi tienneensä heti, että haluaa ottaa kuvansa ulkona. Äiti kertoi, että raskausaikana ajatukset ajasta vauvan kanssa poikkesivat todellisuudesta. Vauvan kanssa oleminen on tuntunut raskaammalta kuin hän oli etukäteen kuvitellut.

Loppuvaiheessa päivää annoimme äideille palautelomakkeet, jotka he täyttivät päivän lopuksi. Lopussa kysyimme suullisesti, mitä mieltä he olivat päivästä. Yksi äideistä toi esille, että päivä oli vaihtelua siihen, mitä he normaalisti tekevät. Kaikki äidit kertoivat olevansa tyytyväisiä, että he saivat mukaansa paperikuvia. Kenelläkään äideistä ei ollut yhtään paperikuvaa vauvasta tai itsestään vauvan kanssa. Kiitimme äitejä osallistumisesta päivään ja hyvästelimme heidät. Kolme äitiä antoi sähköpostiosoitteensa, joihin he toivoivat meidän lähettävän kuvia, joita ei kehitetty. Lopussa pyysimme vielä Nuoret äidit -toiminnan ohjaajat katsomaan kuvakollaaseja.

8.4 Teemapäivän pohdintaa

Päivän päätteeksi kävimme reflektiokeskustelun Nuoret äidit -toiminnan ohjaajien kanssa. Aluksi pohdimme, miten päivä sujui, miltä ryhmän dynamiikka tuntui ja kuinka se vaikutti toimintaamme. Keskustelussa nousivat esiin esimerkiksi äitien toiminta, aikataulun venyminen sekä kahden äidin ystävyyden vaikutus ryhmätoimintaan. Ohjaajat toivat esille, että he ovat pohtineet samoja asioita kyseisen ryhmän kanssa. Totesimme, ettei ryhmä muodostunut toiveistamme huolimatta keskusteleväksi. Pohdimme myös omaa toimintaamme ja olisiko ohjaamisemme voinut olla selkeämpää esimerkiksi aikataulutuksen suhteen. Teimme myös huomioita äitien ja vauvojen vuorovaikutuksesta.

Kaikki neljä teemapäivään osallistunutta äitiä olivat keskenään samanikäisiä, 19-vuotiaita, ja heillä kaikilla oli noin kolmen kuukauden ikäiset lapset. Osa äideistä ei ollut

käynyt Tyttöjen talolla kertaakaan lapsen syntymän jälkeen, mutta valokuvat innostivat tulemaan mukaan teemapäivään. Kaikille äideille valokuvat olivat tärkeitä, ja yksi äideistä kertoi tulleensa teemapäivään vain kuvien takia. Saimme vaikutelman, että kollaasin rakentaminen ja raskauden ja lapsen saamisen aiheuttamien tunteiden ja ajatusten käsittely ei niinkään ollut motiivina osallistua teemapäivään.

Tehtävänanto ohjasi äitejä hyvin. Niiden äitien kanssa, jotka toivat kuvia etukäteen ja askartelivat kollaasit, pystyimme keskustelemaan paremmin raskausajan, synnytyksen ja vauva-ajan herättämistä tunteista ja muistoista. Niiden äitien kanssa, jotka eivät tuoneet kuvia raskausajalta tai vastasyntyneistä lapsistaan, keskustelu jäi pelkästään Tyttöjen talolla otettujen kuvien varaan ja sen takia hyvin suppeaksi. Äitiyteen kasvua olisi päästy paremmin käsittelemään, jos äideillä olisi ollut mukanaan kuvia pidemmältä ajalta. Olimme kuitenkin pyytäneet ohjaajia kannustamaan äitejä osallistumaan teemapäivään, vaikka he eivät toisi mukanaan aiemmin otettuja kuvia.

Huomasimme teemapäivän aikana, että nuorten kanssa työskennellessä on erilaisia haasteita kuin työskentelyssä aikuisten kanssa. Nuoret eivät kanna aikuisten tavoin vastuuta aikatauluista ja toiminnan sujumisesta. Myöhästyminen ja omaehtoinen toimiminen vaikeuttivat aikataulussa pysymistä ja asettivat haasteita toiminnan toteutukselle. Nuoret äidit kaipasivat ohjausta, tukea ja rajoja toiminnan sujumiseksi enemmän kuin olimme arvioineet. Lapsiinsa äidit suhtautuivat aikuismaisesti ja vastuullisesti, ryhmätoiminnassa sen sijaan oli nähtävissä lapsenomaisia piirteitä. Nuoret äidit -toiminnan ohjaajat kertoivat heillä olevan samanlaisia ongelmia äitien kanssa ryhmätilanteessa: toisia ryhmäläisiä ei kuunnella, keskeytetään toisten puheenvuorot ja puuhataan omia asioita kesken ryhmäkokoontumisen. Jälkeenpäin ajateltuna olisimme voineet ohjata äitejä selvemmin erityisesti ajankäytön suhteen.

Teemapäivälle suunniteltu yleinen keskustelu äitiysteemasta ei toteutunut vaan nostimme aiheet esiin kysymysten avulla. Äitien välillä ei syntynyt vuorovaikutuksellista keskinäistä keskustelua, vaan äidit pikemminkin vastasivat esittämiimme kysymyksiin. Tiedostimme kyllä etukäteen, että teemapäivä saattaisi olla liian lyhyt keskinäisen luottamuksen muodostamiseen ja syvällisen keskustelun aikaansaamiseen. Myös ryhmässä aiemmin muodostuneet kaverisuhteet rikkovat ryhmädynamiikkaa, kaksi äideistä keskitti huomionsa lähinnä toisiinsa ja he toimivat parina ryhmän sijasta. Lisäksi yhden äidin äidinkieli ei ollut suomi, mikä asetti haasteita äitien keskinäiselle kommunikaatiolle sekä äidin osallistumiselle yhteiseen keskusteluun.

Oli kiinnostavaa huomata, että meidän mielestämme kauniit, vuorovaikutukselliset kuvat äidin ja lapsen välillä eivät olleet äitien mielestä parhaita, vaan he halusivat kuvia, joissa sekä äiti että lapsi katsovat kameraan. Menetelmämme kuului tärkeänä osa se, että äidit saivat itse valita kuvansa ja että toiminta oli vapaata.

9 Arviointi

9.1 Itsearviointi

9.1.1 Suunnittelu

Saimme hyvin vapaasti suunnitella teemapäivän omista lähtökohdistamme. Yhteistyö Tyttöjen talon ohjaajien kanssa oli ammatillista ja sujui hyvin. Hyödynsimme ohjaajien erityisosaamista nuorten äitien kanssa toimimisesta, toisaalta myös ideoimme ennakkoluulottomasti erilaisia tapoja tukea vanhemmuutta.

Tavoitteemme teemapäivän suhteen olivat melko laajoja käytettävissä olleeseen aikaan nähden. Tavoitteiden mukainen syvälinen pohdinta ei ollut yhden päivän aikana mahdollista, mutta aikataulu huomioon ottaen onnistuimme tavoitteiden saavuttamisessa kohtalaisen hyvin. Äitiysteemasta keskustelu sekä varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen esimerkin avulla tukivat äitiyttä tavoitteidemme mukaisesti. Onnistuimme myös kysymysten avulla haastamaan äitejä pohtimaan tunteitaan valokuviiin liittyen. Valokuvien käyttäminen oli helposti toteutettava menetelmä, jonka avulla oli luontevaa keskustella äitien kanssa. Valokuvat toimivat myös keinona houkutella äidit paikalle.

Jouduimme hylkäämään voimauttava valokuvaus -menetelmän käytön jo suunnitelmavaiheessa rajallisten aikaresurssien vuoksi. Otimme menetelmästä kuitenkin ideoita omaan toteutukseemme. Käytimme valokuvaa innovatiivisesti hyödyksemme äitiyden tukemisessa. Alkuperäisessä suunnitelmassamme havainnollistimme kasvun kaarta ja aikaperspektiiviä ohjaamalla äidit huomioimaan valokuvissa vuodenaikateemat. Idean toteutus olisi varmasti vaatinut tiiviimmän ohjeistuksen toteutuakseen äitien puolelta. Pidemmässä toteutuksessa vuodenaikojen huomioiminen olisi voinut onnistua parem-

min. Samoin äitien sitouttaminen kuvien ottoon ja teemapäivään osallistumiseen olisi vaatinut tiiviimmän kontaktin. Projektimme sijoittui äitien elämässä hyvin suuria elämänmuutoksia sisältävään ajanjaksoon, nuorista tytöistä tuli muutaman kuukauden aikana nuoria äitejä, jotka opettelivat vauvansa kanssa lapsiperheen arkea. Pohdimme myös, että ryhmän tapaamisten välissä ollut kesätauko vaikutti äitien osallistumiseen, samoin kuin teemapäivän maanantaiaamun sateinen sää. Nämä seikat huomioon ottaen voimme olla tyytyväisiä, kun saimme osallistutettua neljä äitiä toimintaamme.

9.1.2 Toiminta teemapäivänä

Teemapäivä sujui suunnitellusti. Toimimme tiiminä sujuvasti ja rauhallisesti ennalta sovitun suunnitelman mukaisesti. Muutama käytännön asia, valokuvien tulostus, kuvien siirto sähköpostista tai muistitikulta toiselle, olisi voinut sujua nopeammin, jos olisimme tunteneet talon varustelun paremmin, mutta kokonaisuutena toiminta oli sujuvaa. Meille kaikille muodostui luonteva suhde äitien kanssa, mikä palveli tavoitteidemme toteutumista. Ryhmän sisälle emme onnistuneet luomaan tarpeeksi toimivaa vuorovaikutusta, eivätkä ryhmäläiset puhuneet keskenään juurikaan äitiyteen liittyvistä teemoista, vaan keskustelu oli arkipäiväistä.

Saimme ryhmäohjauksesta kokemusta teemapäivän aikana ja ohjaustaitomme karttuivat. Pyrimme olemaan selkeitä ohjatessamme ryhmää, toisaalta halusimme antaa äideille vapautta ideoida ja tehdä päätöksiä valokuvauksen ja kuvakollaasin rakentamisen suhteen. Aikataulutuksen osalta olisimme varmasti voineet olla selkeämpiä ja jämäkempiä. Välttelimme turhaa hoputtamista, mutta samalla unohdimme informoida tarpeeksi selkeästi kuhunkin toimintaan varatun ajan.

Olimme etukäteen pohtineet erilaisia uhkia teemapäivän toteutumisen kannalta. Miten toimia, jos yksikään äiti ei tulisi paikalle, jos kukaan äideistä ei toisi raskausaikana otettuja valokuvia tai jos kuvia ei pystyisi tulostamaan Tyttöjen talolla? Etukäteen emme olleet huomioineet sitä, että joku äideistä saattaisi paikan päällä kieltäytyä suunnitellusta toiminnasta. Olimme ajatelleet kollaasin askartelun olevan mielekästä puuhastelua äideille, ja teemapäivän ohjelmaa vieroksuvien äitien jäävän kotiin.

9.2 Nuorten äitien arviointi

Pyysimme osallistuneilta äideiltä teemapäivän arviointia erillisten arviointilomakkeiden (liite 3) avulla. Lisäksi kirjasimme ylös suullista palautetta. Kolme äideistä täytti arviointilomakkeen päivän päätteeksi ja yksi äideistä antoi palautetta vain suullisesti.

Äitien antaman arvioinnin avulla pyrimme selvittämään teemapäivän toteutuksen onnistumista. Kaikki vastanneet äidit kokivat teemapäivän onnistuneeksi ja ideaa keuhuttiin. Kuvakollaasien tekemistä kuvattiin rentouttavaksi, mukavan ja erityisesti kiiteltiin sitä, että kuvat sai ottaa kotiin mukaan muistoksi päivästä. Yhdelle äideistä myöhäisempi alkamisaika olisi sopinut paremmin omiin aikatauluihin. Muita muutosehdotuksia äidit eivät nostaneet esiin.

Kaikki äidit kertoivat mielellään osallistuvansa vastaavanlaiseen tapahtumaan toistekin. He toivoivat enemmän järjestettyjä teemapäiviä. Äidit olivat tyytyväisiä mahdollisuuteen ottaa kuvia itsestään vauvan kanssa ja yksi äideistä halusikin viedä otetut kuvat sellaisenaan kotiin kehystettäväksi.

Kysyimme lisäksi lomakkeen avulla äideiltä, auttoiko teemapäivä selventämään ajatuksia äitiyteen kasvusta. Yksi äiti ei kokenut saaneensa erityisemmin apua, toinen sen sijaan koki raskauskuvien katselun tuoneen raskausajan sen hetkisine tunteineen mieleen. Yksi äideistä koki pohtineensa äitiyttä paljon jo ennen raskautta ja synnytystä ja kertoi miettivänsä jatkuvasti äitiyttä sekä tulevaisuuden suunnitelmia.

9.3 Nuoret äidit -toiminnan ohjaajien arviointi

Teimme Tyttöjen talon Nuoret äidit -toiminnan ohjaajille arviointilomakkeen (liite 4) tavoitteidemme toteutumisen, menetelmän hyödynnettävyyden sekä oman toimintamme arvioimisen avuksi. Ohjaajat täyttivät lomakkeen sähköisesti teemapäivän jälkeen.

Ohjaajilta tullessa palautteessa arvioitiin teemapäivän tavoitteet melko laajoiksi toteutuksen keston nähden. Äitien parempi sitouttaminen toimintaan projektin aikana olisi voinut tuoda äitiyteen kasvun paremmin esille. Ohjaajat kokivat kuvien käytön hyväksi ja voimakkaaksi keinoksi itsensä tarkkailuun myös lyhyemmässä projektissa. Ohjaajat pitivät mahdollisena, että äidit ovat lyhyessäkin ajassa voineet nähdä itsessään tapahtuneita muutoksia. Voimavarojen tukeminen onnistuneiden ja kauniiden valokuvien

avulla varmasti toteutui, kun äidit näkivät itsensä ja vauvansa kauniissa ympäristössä kuvattuna. Koska äidit saivat kuvat kotiinsa vietäviksi, voivat äidit palata samoihin kuviin ja tunnelmiin vielä myöhemminkin.

Ohjaajat arvioivat teemapäivän sisällön toimivaksi. Se oli tarpeeksi yksinkertainen ja helposti toteutettava. Ohjaajien näkemyksen mukaan olimme valmistautuneet päivään hyvin. He kuvasivat toimintaa rauhalliseksi ja tunnelmaa miellyttäväksi. Jo reflektiokeskustelussa tuli ilmi, että aikataulussa pysymisessä olisimme voineet olla tarkempia, ja käydä esimerkiksi toiminnan alkaessa ja toiminnan aikana läpi, kuinka paljon aikaa on käytettävissä ja kuinka paljon sitä on jäljellä.

Ohjaajat arvioivat teemapäivän olleen äideillä hyödyllinen. Äidit saivat onnistuneen kokemuksen lapsensa kanssa ja pystyvät ehkä katsomaan itseään kauniimpina myös pidemmällä aikavälillä. Ohjaajat arvioivat tämän tyyppisen toiminnan soveltuvan hyvin nuorten äitien ryhmiin. He kokivat voivansa hyödyntää itse menetelmää pidempänä projektina. Tällöin ajatuksena voisi olla kuvata koko äitiyden kaari raskaudesta vauvaikään, mikä voisi herättää paljon uusia ajatuksia nuorissa äideissä äitiyteen kasvamiin liittyen. Se voisi olla myös keino sitouttaa äitejä Nuoret äidit - toimintaan, kun koko äitiyden kaaren näkyväksi tekeminen vaatisi pitkän ajanjakson raskaudesta äitilapsiryhmän loppuun asti.

10 Lopuksi

10.1 Eettisyys

Työmme ja toimintamme pohjana ovat kättilön ammattietiikan periaatteet, joita ohjaavat voimassa oleva lainsäädäntö, yleiset ohjeet sekä kättilötyön kansainväliset eettiset ohjeet. Kättilön ammattietiikan perustana ovat ihmiskäsitys ja ihmisarvo sekä asiakkaan oikeuksien huomioonottaminen. Ihmiskäsitys on hyvin laaja-alainen: Ihminen ymmärrettään tietoisena, tajunnallisena ja toimivana sekä ainutkertaisena kokonaisuutena. Ihmisellä on vastuu tekemistään päätöksistä ja ratkaisuista. Ihmisen elämään vaikuttavia asioita ovat läheinen elämänympäristö, perhe, työ ja ympäröivän kulttuurin vallitsevat arvo- ja normikäsitteet. Kokonaisvaltaisen hoidon periaatteet ohjaavat kättilötyötä. Itsemääräämisoikeus, tasa-arvo, yksilöllisyys, terveyskeskeisyys, vastuullisuus, turval-

lisuus, jatkuvuus, perhekeskeisyys ja omatoimisuus ovat kättilötyön keskeisiä periaatteita. (Suomen Kättilöliitto 2004: 2, 6-7.)

Suunnittelimme toiminnan äitien tarpeista lähtien ja hyödynsimme nuorten äitien ryhmän ohjaajien asiantuntemusta. Tutustuimme myös aiheeseen liittyvään teoriatietoon, jonka pohjalta asetimme tavoitteet ja suunnittelimme toiminnan.

Huomioimme toiminnassa, erityisesti ohjaustilanteissa, kaikkien äitien yksilölliset tarpeet ja kohtasimme äidit tasa-arvoisina yksilöinä. Sovimme ryhmän kanssa, ettemme käytä heidän nimiään työssä, emmekä julkaise teemapäivänä otettuja valokuvia, vaan poistimme kuvat välittömästi. Toimimme koko projektin osalta vastuullisesti. Kunnioitimme teemapäivänä jokaisen äidin omia valintoja, esimerkiksi yksi äiti ei halunnut askarrella kuvakollaasia ja hän sai näin toteuttaa itsemääräämisoikeuttaan. Toiminta perustui vapaaehtoisuuteen ja äideillä oli mahdollisuus valita, osallistuivatko he toimintaan vai eivät. Emme antaneet kulttuuristen taustojen vaikuttavaa yksilölliseen ohjaukseen vaan kohtasimme jokaisen äidin ja vauvan yksilöinä. Toimimme Tyttöjen talon toimintatapojen mukaisesti.

10.2 Pohdinta

Yhteistyö työelämän kanssa oli mielenkiintoista ja antoi hyvää kokemusta käytännönlaheisesta kehittämistyöstä. Saimme soveltaa opintojemme aikana oppimiamme asioita, sekä syventää osaamistamme kehittämistyön avulla. Olemme suorittaneet suurimman osan harjoittelusta sairaalamaailmassa, tällä kertaa oli mukavaa työskennellä uudessa toimintaympäristössä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijan kanssa.

Saimme teemapäiväämme osallistuneilta äideiltä palautetta, että päivän ohjelma oli mukavaa ja erilaista toimintaa aikaisempaan verrattuna. Palautteen mukaan he osallistuisivat uudelleen tämänkaltaiseen teemapäivään. Koimme työn tarpeelliseksi, mutta jäimme samalla pohtimaan vertaistukiryhmien asemaa tulevaisuudessa.

Ohjaajat toivat esille, että nuorten äitien ryhmään sitoutuminen on vähentynyt kuluvan vuoden aikana. Vertaistuen löytyminen internetistä on helppoa kotoa poistumatta. In-

ternetissä on myös mahdollista antaa itsestään sellainen kuva kuin haluaa, mikä tekee siitä myös houkuttelevan viestintävälineen. Ovatko perinteiset vertaistukiryhmät vähitellen katoamassa ja korvautumassa internetin keskusteluryhmillä? Toisaalta onko internetissä samanlaista mahdollisuutta aitoon vuorovaikutukseen kuin elävässä tilanteessa? Itse koimme, että vuorovaikutustilanteet olivat antoisia sekä meille, että äideille. Valokuvaus- ja askartelutilanteissa syntyi luonnostaan keskustelua päivän teemoista luonnollisemmin kuin juuri keskusteluun varatulla ajalla.

Projektista saamamme kokemuksen sekä palautteen perusteella totesimme, että valokuva on toimiva väline tunteiden kuvittamiseen sekä keskustelun herättämiseen. Valokuvat ovat kaikille tuttuja ja turvallisia. Lähes kaikilta löytyy kuvia omasta lapsuudesta ja yleensä kuvia pidetään itselle tärkeinä, erityisesti kuvat omien vanhempien kanssa ovat merkityksellisiä. Valokuva toimi hyvänä houkuttimena äideille tulla paikalle. Valokuvasta voi myös keskustella turvallisella alueella esimerkiksi kuvailemalla mitä asioita kuvassa näkee. Valokuvien avulla voi myös löytää uusia asioita esimerkiksi äidit huomasivat olevan väsyneemmän näköisiä raskausajan kuvissa kuin nyt. Valokuvien avulla voi myös käsitellä tunteitaan, mitä kuvanotto hetkellä esimerkiksi on tuntunut. Tärkeää oli kuitenkin teemapäivän aikana, että toiminta oli miellyttävää kaikille, koska kyse ei ollut pitkästä prosessista.

Valokuvauskulttuuri on muuttumassa. Kuvia otetaan paljon enemmän kuin aiemmin, mutta kuvat jäävät useimmiten sähköiseen muotoon. Paperikuvista on siirrytty digitaalisiin kuviin, ja valokuvia katsellaan tietokoneen näytöltä eikä valokuva-albumeista. Äidit kertoivat, ettei heillä ollut paperikuvia vauvoistaan, mikä kuvastaa tämän hetken valokuvauskulttuuria. Ennen digitaalisten kuvien tuloa kuvien otto oli harkitumpaa, koska filmissä oli tietty määrä kuvia ja kuvien kehittäminen maksoi. Nykyään kuvataan kaikenlaisia tilanteita ja samasta tilanteesta voi olla useita kuvia. Toisaalta paperikuvat ovat nousseet arvostetummaksi, koska niitä on harvemmin nähtävissä. teemapäivän aikana huomasimme kuinka mukava oli katsoa paperikuvia ja kuinka äidit innostuivat kuvistaan.

LÄHTEET

Coker, Angela D. - Meyer, Dixie - Smith, Rachel - Price, Amber 2010: Using Social Justice Group Work With Young Mothers Who Experience Homelessness. *Journal for Specialists in Group Work*. 35 (3): 220-229.

Eischer, Heli - Tuppurainen, Jonna 2011: Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. *Settlement-tinuorten liitto ry*. Helsinki.

Haarala, Päivi – Honkanen, Hilka – Mellin, Oili-Katriina – Tervaskanto-Mäentausta, Tiina 2008: *Terveydenhoitajan osaaminen*. Edita: Helsinki.

Lyytinen, Paula – Korhokangas, Mikko – Lyytinen, Heikki (toim.) 1998. *Näkökulmia kehityspsykologiaan – Kehitys kontekstissaan*. WSOY: Porvoo.

Nurmiranta, Hanna – Leppämäki, Päivi – Horppu, Sari 2009. *Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen*. Kariston Kirjapaino OY: Hämeenlinna.

Rickwood, Debra J - Raphael, Beverley - Pilgrim, David 2011: Promoting youth mental health through early intervention. A special issue of *Advances in Mental Health*. Vol. 10 (1). 3-5.

Savolainen, Miina 2008. *Maailman ihanin tyttö*. Helsinki. Blink Entertainment.

Savolainen, Miina 2009: *Valokuvan terapeuttinen voima - Voimauttava valokuva*. Helsinki. Kustannus oy Duodecim.

Suomen Kätilöliitto 2004: *Tiedolla, taidolla, tunteella*. Verkkodokumentti. <http://www.suomenkatiloliitto.fi/static/tiedolla_taidolla_tunteella.pdf>. Luettu 25.9.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2007: *Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007–2010*. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17.

Särkiö, Hanna 2002: *Tsemppiä nuori äiti: tutkimus alle 18-vuotiaiden äitien voimavaroista*. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja Filosofian laitos / sosiaalityö.

Taylor, Christine - Mills, Annie - Schmied, Virginia - Dahlen, Hannah - Shuiringa, Wies - Hudson, Margaret E. 2012: What works to engage young parents into services? Findings from an appreciative inquiry workshop. *Contemporary Nurse: A Journal for the Australian Nursing Profession*. 42 (2): 258–271.

Teperi, Anna - Villanen-Juvakka Katja 2013: *Helsingin Tyttöjen talon Nuoret äidit - toiminnan vastaavat ohjaajat*. Haastattelu 16.4.2013.

Tyttöjen talo 2013. Verkkodokumentti. <<http://www.setlementti.fi/tyttotyto/tyttojen-talo/>>. Luettu 1.5.2013.

Vuokola, Tuuli 2011: *Matkalla äidiksi elämänkulun eri vaiheissa: Ensisynnyttäjien kokemuksia äitiyteen kasvamisessa*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö.

Vuori Eija 2013: 21 vuotta täyttäneet synnyttäjät pääkaupunkiseudulla ja koko maassa 2000–2011. Syntymärekisteri. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sähköpostitse saatu tilasto.

Väestöliitto 2013: Nuoruuden kehitystehtävät. Verkkodokumentti. <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/nuoruuden_kehitystehtavat/>. Luettu 2.5.2013.

Projektin eteneminen ja aikataulu (LIITE1)

Kevät 2013

15.4. Valitsimme yhteistyötahoksemme Tyttöjen Talon ja samana päivänä lähetimme sähköpostia Tyttöjen Talon työntekijöille sopiaksemme tapaamisajan.

16.4. Tapasimme Tyttöjen Talon Nuoret äidit -toiminnan ohjaajia ja tutustuimme Tyttöjen Taloon. Aloimme ideoida työtämme ja mietimme, että yhdistämme vanhemmuuden voimavarakartan ja valokuvauksen.

18.4. Kävimme opettajamme kanssa ohjauskeskustelun, jossa kerroimme alkuperäisestä ideastamme ja saimme siitä positiivista palautetta. Sovimme työn aikataulusta, ja että kehittämistyö valmistuu syyskuun loppuun mennessä.

Viikolla 16 aloimme kerätä tutkimustietoa nuorista äideistä ja tyttöjen talosta.

22.4. Tapaamisessamme aloimme pohtia voimauttavaa valokuvausta työvälteenä kehittämistyössämme.

24.4. Tapasimme ja teimme keskinäisen työnjaon teorian kirjoittamisen osalta. Aloimme kirjoittaa kehittämistyömme teoriapohjaa.

26.4. Tapaamisessa kävimme läpi teoreettista viitekehystämme ja jatkoimme menetelmään tutustumista. Sovimme Tyttöjen talon ohjaajien kanssa teemapäiväksi 23.9.

Viikolla 17 jatkoimme tutkitun tiedon etsimistä ja teorian kirjoittamista sekä menetelmään tutustumista. Olimme säännöllisesti yhteydessä toisiimme sähköpostilla.

2.5. Tapaamisessa muokkasimme yhdessä kirjoittamaamme kokonaisuutta, sekä pohdimme projektin taustaa, tarvetta ja tavoitetta.

Viikolla 18 saimme teoreettisen viitekehysten valmiiksi. Suunnittelimme alustavasti teemapäivän sisältöä.

6.5. Teimme Power Point -esityksen seminaaria varten. Viimeistelimme projektisuunnitelman ja palautimme sen opettajalle.

8.5. Esittelimme projektisuunnitelman seminaarissa ryhmälle ja saimme ohjaavalta opettajalta korjausehdotuksia. Samana päivänä korjasimme työn ehdotusten osalta ja lähetimme projektisuunnitelman myös Tyttöjen talon ohjaajille. Aloimme kirjoittaa projektiraporttia.

16.5. Kaksi ryhmämme jäsentä kävi Tyttöjen talolla tapaamassa nuorten raskaana olevien ryhmää ja kertomassa syksyllä olevasta teemapäivästä.

21.5. Saimme ohjaavalta opettajalta palautetta työstä ja muutamia korjausehdotuksia.

Syksy 2013

14.8. Informoimme ohjaavaa opettajaa siitä, mihin jäimme keväällä työmme osalta. Tapasimme ryhmän kesken ja jatkoimme projektiraportin kirjoittamista. Teimme muistilistan vielä hoidettavista asioista kuten kameroista ja printteristä, aamupalan hankinnasta, askartelutarvikkeista ja palautelomakkeista. Hahmottelimme tarkemmin teemapäivän ohjelman. Lähetimme teemapäivän aikataulurungon ja muistutuskirjeen sähköpostilla Tyttöjen talon ohjaajille, jotka lupasivat antaa kirjeen edelleen äideille.

15.8. Kävimme opettajan ohjauksessa ja saimme hyviä vinkkejä raportin ja palautelomakkeiden kirjoittamiseen. Puhuimme opettajan kanssa myös aiheista, joista keskustella nuorten äitien kanssa kollaasien esittelyn jälkeen, jotta teoriapohjassa mainitut asiat tulisivat käsitellyiksi teemapäivässä.

23.8. Tapaamisessa teimme tarkan aikataulusuunnitelman teemapäivälle ja jaoimme vastualueet teemapäivän käytännön toteuttamisessa.

19.9. Kävimme Tyttöjen talolla sopimassa käytännön asiat ja testaamassa printteriä, minkä jälkeen pidimme palaveria vielä keskenämme ja kertosimme teemapäivän työnjakoa.

20.9. Teimme Tyttöjen talon ohjaajille ja äideille teemapäivän palautelomakkeet.

23.9. Pidimme teemapäivän Tyttöjen talolla.

24.9. Äidit halusivat sähköpostitse itsestään kuvia joita ei ollut teetetty, joten lähetimme niitä heille. Tämän jälkeen poistimme hallustamme kaikki heistä ottamamme kuvat.

25.9. Saimme kirjallista palautetta Tyttöjen Talon ohjaajilta teemapäivästä.

24.-30.9. Kirjoitimme projektiraportin loppuun.

Kutsukirje nuorille äideille (LIITE 2)

Hei!

Onnea teille tuoreet äidit!

Kävimme keväällä esittäytymässä ja kertomassa teille yhteisestä valokuvausprojektistamme. Vielä ehditte ottaa kuvia ja valita mieleisenne päivää varten. Tapaamispäivänä otamme teistä vielä yhden kuvan valitsemassanne paikassa. Rakennamme yhdessä kuvista kuvakollaasin äitiysteemalla. Jos kuvasi ovat muistitikulla, tuo ne Tyttöjen talolle tapaamistamme edeltävällä viikolla, jotta ehdimme printata kuvat etukäteen. Paperikuvat voitte tuoda mukanaan tullessanne. Tapaamme siis 23.9. Tyttöjen talolla klo 11 aamupalan merkeissä. Päivä loppuu klo 15 mennessä. Kuvakollaasit saatte mukanaan, kuvat eivät tule ulkopuolisten nähtäviksi.

Mukavaa alkanutta syksyä, nähdään pian!

Terveisin kättilöopiskelijat

Heli, Laura, Pinja ja Venla

Voimaannuttava valokuvaus –teemapäivän Tyttöjen talon nuorten äitien arviointi (LIITE 3)

Auttoiko teemapäivä selventämään ajatuksia äitiyteen kasvusta?

Miten onnistuimme teemapäivän järjestämisessä?

Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

Osallistuisitko toistamisen vastaavanlaiseen teemapäivään?

Kiitos osallistumisesta ja arvioinnista – tsemppiä jatsoon!

Voimauttava valokuvaus –teemapäivän Tyttöjen talon ohjaajien arviointi (LIITE 4)

Kehittämistyömme tavoitteet:

tuemme nuorten äitien voimavaroja valokuvan keinoin

teemme näkyväksi äitiyden ja äitiyteen kasvun

autamme äitejä tunnistamaan omia tunteita ja ajatuksia äidiksi kasvamisen eri vaiheista

Kerro omin sanoin missä onnistuimme ja missä olisi vielä ollut kehitettävää suhteessa:

-tavoitteidemme toteutuminen

-teemapäivän sisältö

-teemapäivän toteutus, opiskelijoiden toiminta

-voimauttava valokuvaus –menetelmän toteutus

-teemapäivän hyöty nuorille äideille yksilöinä ja vertaisryhmänä